

Voortijdig schoolverlaters en Citotoets-gegevens, 2006*

Toelichting bij geleverde maatwerktabel

De maatwerktabel bevat gegevens over voortijdig schoolverlaters vanuit het voortgezet onderwijs (vo) naar:

- Citotoets-gegevens 2003, 2004 en 2005 toetsonderdeel Taal
- Citotoets-gegevens 2003, 2004 en 2005 toetsonderdeel Rekenen
- Citotoets-gegevens 2003, 2004 en 2005 toetsonderdeel Studievaardigheden
- Citotoets-gegevens 2003, 2004 en 2005 toetsonderdeel Totaal

Het betreft:

- voorlopige cijfers: voor de voortijdig schoolverlaters 2006 (overgang van schooljaar 2005/'06 naar 2006/'07)

Verklaring der tekens

De absolute aantallen in de tabellen zijn afgerond op 10-tallen.

De percentages zijn afgerond op gehele getallen.

x = geheim Absolute aantallen kleiner dan 10 en percentages gebaseerd op absolute aantallen kleiner dan 10 worden niet weergegeven. Vanwege het kleine aantal vsv-ers in leerjaar 3 havo/vwo worden voor dit leerjaar geen uitsplitsingen gemaakt naar achtergrondkenmerken.

– = nihil Het cijfer is echt nul.

vetgedrukt In de tabellen met resultaten op de Citotoets (tabellen B1 t/m B4) zijn dit de combinaties van leerjaar + Citotoets-afnamejaar, die op logische gronden het meest voor de hand liggen (leerjaar 1–2 en Citotoets-afnamejaar 2004 en 2005; leerjaar 3 en Citotoets-afnamejaar 2003).

licht grijs In de tabellen met resultaten op de Citotoets (tabellen B1 t/m B4) zijn dit de combinaties van leerjaar + Citotoets-afnamejaren, die niet logisch zijn; in de meeste gevallen zijn deze resultaten slechts op kleine aantallen gebaseerd.

Vergelijking Citotoets-scores

Omdat de moeilijkheidsgraad van de toetsonderdelen kan verschillen per afnamejaar, zijn de percentages goed beantwoorde vragen niet automatisch vergelijkbaar tussen verschillende afnamejaren. Vergelijkingen zijn dan ook alleen te maken tussen de groepen voortijdig schoolverlaters (VSV) versus niet-voortijdig schoolverlaters (niet-VSV) binnen de verschillende Citotoets-afnamejaren.

Bij vergelijking van de cijfers van VSV-ers en niet VSV-ers is het van belang in het oog te houden dat de groep niet-VSV-ers beduidend groter is dan de groep VSV-ers.

De aantallen waarop de resultaten op de Citotoets (tabellen B1 t/m B4) gebaseerd zijn, kunnen steeds worden teruggevonden in tabel A. Tevens zijn twee tabellen opgenomen (tabel C1 + C2) als extra informatie voor de interpreteerbaarheid van de gegevens. Hierin staan de ranges van de percentages antwoorden goed per toetsonderdeel en afnamejaar en voorbeelden van significante verschillen tussen het aantal goed beantwoorde vragen op het onderdeel taal tussen VSV-ers en niet-VSV-ers.

Definities

Voortijdig schoolverlater (VSV-er)

Voortijdig schoolverlaters zijn gedefinieerd als leerlingen die het (bekostigd) onderwijs verlaten zonder dat zij een startkwalificatie hebben behaald. Een leerling heeft een startkwalificatie met tenminste een afgeronde havo- of vwo-opleiding, of een basisberoepsopleiding (mbo niveau 2).

Een in Nederland gangbare leeftijdsgrens bij de definitie van voortijdig schoolverlaters is 23 jaar. In deze maatwerktabellen worden dan ook alleen de leerlingen weergegeven die eind september 2006 (het moment waarop wordt vastgesteld of de leerling een voortijdig schoolverlater is) jonger zijn dan 23 jaar.

Voortgezet onderwijs

Onder het voortgezet onderwijs vallen het vwo, havo en het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo; inclusief leerwegondersteunend onderwijs (lwoo)). Het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo), het voortgezet onderwijs aan speciale scholen en het praktijkonderwijs worden buiten beschouwing gelaten.

Het voortgezet onderwijs is onderverdeeld naar leerjaren en onderwijssoort. Leerjaar 1 en 2 zijn gemeenschappelijke leerjaren en worden in de tabellen geclusterd in één categorie. Leerjaar 3 is onderverdeeld in 2 groepen: (1) vmbo leerjaar 3 en (2) havo/vwo leerjaar 3.

Herkomstgroepering

Om te bepalen of iemand autochtoon of allochtoon is, gebruikt het CBS gegevens over zijn geboorteland en dat van zijn ouders. Volgens deze CBS-definitie worden tot allochtonen gerekend allen die in Nederland woonachtig zijn en zelf in het buitenland zijn geboren met tenminste één in het buitenland geboren ouder (eerste generatie allochtonen); en zij die zelf in Nederland zijn geboren met eveneens tenminste één in het buitenland geboren ouder (tweede generatie allochtonen).

In aanvulling op deze standaarddefinitie van allochtonen gebruikt het CBS ook een vaste indeling van allochtonen naar herkomst, de zogenaamde herkomstgroepering. Daarbij worden twee hoofdcategorieën onderscheiden: westerse en niet-westerse allochtonen. Tot de westerse allochtonen behoren personen uit Europa (exclusief Turkije), Noord-Amerika, Indonesië/voormalig Nederlands Indië, Japan en Oceanië. Tot de niet-westerse allochtonen behoren personen uit onder meer Latijns-Amerika, Afrika, Turkije, Marokko, Suriname en de Nederlandse Antillen.

Woongemeente

Woongemeente geeft aan waar de leerling eind september van 2005 woonde. Een leerling kan in een andere gemeente naar school gaan. Deze variabele is opgesplitst in 3 categorieën: (1) leerlingen woonachtig in de G4 (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht), (2) leerlingen woonachtig in overige gemeenten met meer dan 100 000 inwoners en 3) leerlingen woonachtig in gemeenten met minder dan 100 000 inwoners.

De Eindtoets Basisonderwijs (Citotoets)

De Eindtoets Basisonderwijs (Citotoets) is een onafhankelijk onderzoek naar de vooruitgang van leerlingen aan het einde van de basisschool. De specifieke functie van de

Eindtoets is het geven van onafhankelijke informatie voor de keuze van een brugklas-type. De toets bevat opgaven op het gebied van taal, rekenen-wiskunde, studievastigheden en wereldoriëntatie. Wereldoriëntatie is een facultatief onderdeel en is daarom niet meegenomen in dit onderzoek.

Achtergrond

Voortijdig schoolverlaten is een hardnekkig en veelkoppig maatschappelijk probleem. De problematiek die schuilgaat achter de uitval is divers. Om de aanpak van voortijdig schoolverlaten te ondersteunen is meer inzicht gewenst in de verschillende aspecten die bijdragen aan uitval. Eén van de aspecten betreft de mate van onderwijsachterstand, waarbij in het bijzonder de taalvaardigheid van belang lijkt.

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) heeft het CBS gevraagd om een koppeling te maken tussen gegevens over voortijdig schoolverlaters (VSV-ers) en de score op de Eindtoets Basisonderwijs (beter bekend als Citotoets). Deze koppeling kan inzicht geven in onderwijsachterstanden van voortijdig schoolverlaters, met name taalachterstanden.

In deze rapportage wordt de methode beschreven waarmee de koppeling tussen VSV-ers en Citotoets-gegevens is gemaakt. Daarnaast wordt verslag gedaan van een analyse naar de representativiteit van de koppeling. De tabellenset bestaat uit één tabel over de koppeling tussen de bestanden en vier tabellen met Citotoets-scores op de onderdelen taal, rekenen, studievastigheden en de totale toets naar VSV-ers, leerjaar/onderwijssoort en achtergrondkenmerken.

Methode

Met de introductie van het onderwijsnummer in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs kan per schooljaar het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters worden geteld. Van zowel de voortijdig schoolverlaters als de niet-voortijdig schoolverlaters zijn vanuit de onderwijsnummerbestanden gegevens op persoonsniveau bekend. In dit onderzoek zijn de meest recente gegevens over voortijdig schoolverlaters gebruikt. Dit betreft gegevens over 2006 (overgang schooljaar 2005/'06 naar 2006/'07; voorlopige cijfers). Zie bijlage 1 voor een methodebeschrijving voor het in kaart brengen van deze groep voortijdig schoolverlaters.

Ook Citotoets-gegevens zijn op persoonsniveau beschikbaar. Om de bestanden met Citotoets-gegevens te koppelen aan het bestand met leerlingen, wordt gebruik gemaakt van een uniek identificatienummer dat wordt toegekend door middel van koppeling met de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). De Citotoets-gegevens die bij het CBS beschikbaar zijn, betreffen de jaren 2003 t/m 2005. Dit houdt in dat het met de huidige gegevens niet mogelijk is om de Cito-scores van de grootste groepen voortijdig schoolverlaters in kaart te brengen. Dit betreft namelijk de vmbo leerjaren 3 en 4 en de mbo niveau's 1 en 2. Leerlingen die in 2003 de Eindtoets deden, kunnen in 2005/'06 in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs zitten, en in 2006/'07 mogelijk voortijdig de school hebben verlaten. Daarom richt dit onderzoek zich op dit moment alleen op leerlingen in het voortgezet onderwijs in leerjaar 1, 2 of 3. Deze groep leerlingen (inclusief voortijdig schoolverlaters) is gekoppeld aan alle beschikbare Citotoets-gegevens.

Soms zijn van één leerling Citotoets-gegevens beschikbaar van meerdere afnamejaren. In deze gevallen is een koppeling gemaakt met de Citotoets-gegevens uit het jaar dat op logische gronden het meest voor de hand ligt. Als het een leerling uit leerjaar 1 betreft, dan zijn dit Citotoets-gegevens uit afnamejaar 2005; bij een leerling uit leerjaar 2, zijn dit de Citotoets-gegevens uit 2004 en voor een leerling uit leerjaar 3 betreft het de Cito-

scores uit 2003. In totaal hadden 2 549 leerlingen (0,4%) Cito-toets-gegevens uit meerdere afnamejaren.

Populatie

Alle leerlingen uit schooljaar 2005/'06 in het door de overheid bekostigde voortgezet onderwijs leerjaar 1, 2 of 3, die 1) zowel eind september 2005, als eind september 2006 staan ingeschreven in de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA), 2) van wie Cito-toets-gegevens bekend zijn uit 2003, 2004 of 2005, 3) van wie de school aan het Cito toestemming heeft gegeven de Cito-toets-scores aan het CBS te leveren. De populatie omvat geen leerlingen in het praktijkonderwijs, het voortgezet onderwijs aan speciale scholen en het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo). Daarnaast betreft het alleen leerlingen die eind september 2006 (als wordt vastgesteld of de leerling een voortijdig schoolverlater is of niet) jonger zijn dan 23 jaar. Het gaat in totaal om 410 520 leerlingen.

Representativiteit koppeling

Beschikbaarheid scores Eindtoets Basisonderwijs

Cito-toets-gegevens zijn alleen beschikbaar van leerlingen die de toets maken. Dat geldt niet voor alle leerlingen in het basisonderwijs:

- ongeveer 20% van de basisscholen neemt de Cito-toets niet af.
- binnen de 80% scholen die de Cito-toets afneemt, maken niet alle leerlingen de toets.

Het gaat om:

- leerlingen die aan het begin van groep 8 vier jaar of korter in Nederland wonen en de taal nog onvoldoende beheersen om de opgaven te maken.
- leerlingen die naar verwachting naar het voortgezet speciaal onderwijs of naar het praktijkonderwijs gaan.
- leerlingen die om andere redenen niet deel nemen aan de toets. Zo zijn de afgelopen jaren bijvoorbeeld mediaberichten verschenen over scholen die zwakke leerlingen niet laten deelnemen aan de Cito-toets.

Het Cito heeft van 5% van alle basisscholen geen toestemming gekregen om de gegevens van de Cito-toets aan het CBS te leveren. Er lijkt geen samenhang te bestaan tussen de ontbrekende Cito-gegevens per provincie en het aantal VSV-ers in die provincies. Zo zijn enerzijds in Noord-Holland van relatief weinig scholen Cito-gegevens beschikbaar en is de voortijdig schooluitval hier hoger, anderzijds zijn in Friesland van weinig scholen Cito-gegevens beschikbaar, terwijl de schooluitval daar laag is.

Koppeling bestanden VSV-Eindtoets Basisonderwijs

Het koppelpercentage betreft 69 procent (zie staat 1); dit houdt in dat van 7 van de 10 leerlingen uit schooljaar 2005/'06, leerjaar 1-3, Cito-toets-gegevens beschikbaar zijn uit 2003–2005. Dertig procent van de leerlingen in het voortgezet onderwijs wordt niet teruggevonden in de bestanden met Cito-toets-gegevens en omgekeerd komt circa 1 procent van de leerlingen uit de Cito-toets-bestanden niet voor in het leerlingenbestand van het voortgezet onderwijs. Dit betreft leerlingen die na het basisonderwijs naar het speciaal onderwijs of praktijkonderwijs zijn gegaan; leerlingen van deze schoolsoorten maken namelijk geen deel uit van het bestand met leerlingen uit het voortgezet onderwijs in

schooljaar 2005/'06. Ook kan het leerlingen betreffen die niet zijn teruggevonden in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA).

Representativiteit koppeling VSV – niet VSV

Er is slechts een klein verlies opgetreden tijdens het koppelingsproces¹⁾. Het koppelpercentage van 69% komt met name omdat niet van alle leerlingen Cito-gegevens beschikbaar zijn (zie hierboven: Beschikbaarheid scores Eindtoets Basisonderwijs). In de gekoppelde data (waar leerlingen aan Cito-scores zijn gekoppeld) zien we dat:

- Vmbo leerjaar 3 minder vaak koppelt met Citotoets-gegevens dan leerjaar 1–2 en havo/vwo 3 (staat 2).
- VSV-ers beduidend minder vaak koppelen met de Citotoets-bestanden dan niet-VSV-ers (staat 3). Dit hangt onder andere samen met het feit dat VSV-ers vaker achtergrondkenmerken hebben met een ongunstiger koppelpercentage dan niet-VSV-ers (staat 4):
 - VSV-ers zijn vaker van allochtone afkomst dan niet-VSV-ers, met name van niet-westerse afkomst.
 - VSV-ers zijn vaker eerste generatie allochtonen. Ruim tien procent van alle VSV-ers uit het onderzoek is korter dan 5 jaar in Nederland (reden om de Citotoets niet af te nemen).
 - VSV-ers zijn vaker ouder dan niet VSV-ers en oudere leerlingen hebben minder vaak een Citotoets-score uit 2003–2005.
 - VSV-ers hebben vaker vertraging opgelopen dan niet-VSV-ers.
 - VSV-ers volgen vaker lwoo dan niet-VSV-ers.
- Leerlingen uit leerjaar 3 voornamelijk worden teruggevonden met Citotoets-gegevens uit 2003 en leerlingen uit leerjaar 1 en 2 voornamelijk met Cito-scores uit 2004 en 2005 hebben (zoals verwacht). Maar: de verdeling van leerlingen over de combinaties van leerjaren en Citotoets-afnamejaren is niet gelijk voor VSV-ers en niet-VSV-ers (staat 5). VSV-ers blijven vaker zitten en komen daarom onevenredig vaak voor met de combinatie leerjaar 1-2 en Citotoets-afnamejaar 2003, terwijl deze combinatie bij niet-VSV-ers bijna niet voorkomt. Omdat de verdeling van VSV-ers niet gelijk is aan die van niet-VSV-ers is het niet mogelijk om in de tabellen de resultaten van de Cito-toets van verschillende afnamejaren bij elkaar te nemen. De moeilijkheidsgraad van onderdelen van de Citotoets kan namelijk per jaar verschillen. Daarom worden in de tabellenset de uitkomsten steeds uitgesplitst naar de drie Citotoets-afnamejaren²⁾.

¹⁾ De vraag is of dit heeft geleid tot verschillen in koppeling tussen VSV-ers en niet-VSV-ers (dat zou in theorie kunnen aangezien VSV-ers vaker allochtoon zijn en de koppeling van buitenlandse namen moeilijker kan zijn; dit kan niet worden onderzocht en dus niet worden bevestigd of uitgesloten).

²⁾ Hierbij is in de tabellen de meest logische combinatie van leerjaar en Citotoets-afnamejaar vetgedrukt.

Staten

Staat 1 laat het koppelpercentage zien tussen de bestanden, dit is 69 procent.

Staat 1
Koppeling leerlingen uit schooljaar 2005/'06, leerjaar 1-3 en Citotoets-gegevens 2003-2005

	Totaal	
	<i>aantallen</i>	<i>%</i>
Record uit leerlingenbestand koppelt met Citotoets-bestanden	410 520	69
Record komt alleen voor in leerlingenbestand	179 840	30
Record komt alleen voor in Citotoets-bestanden	4 170	1
TOTAAL	594 520	100

Staat 2 geeft een overzicht van de koppeling naar leerjaar. De koppeling met Citotoets-gegevens is het beste voor leerlingen uit leerjaar 1 en 2. Voor leerlingen uit vmbo 3 zijn minder vaak Citotoets-gegevens beschikbaar.

Staat 2
Koppeling leerlingen uit schooljaar 2005/'06, leerjaar 1-3 en Citotoets-gegevens 2003-2005, naar leerjaar

	Totaal	Koppelt	<i>%</i>
	<i>aantallen</i>		
Leerjaar 1-2	388 700	278 830	76
Leerjaar 3 vmbo	115 410	70 500	61
Leerjaar 3 havo/vwo	86 250	61 190	71
TOTAAL	590 350	410 520	70

De analyse van de koppeling laat zien dat VSV-ers beduidend minder vaak koppelen met de Citotoets-bestanden dan niet-VSV-ers (staat 3).

Staat 3
Koppeling leerlingen uit schooljaar 2005/'06, leerjaar 1-3 en Citotoets-gegevens uit 2003-2005, naar VSV

	Totaal	Koppelt	<i>%</i>
	<i>aantallen</i>		
VSV-ers	5 920	2 480	42
Niet-VSV-ers	584 430	408 040	70
TOTAAL	590 350	410 520	70

VSV-ers hebben vaker achtergrondkenmerken met een ongunstiger koppelpercentage dan niet-VSV-ers (staat 4). Zo zijn VSV-ers vaker van allochtone afkomst dan

niet-VSV-ers, met name van niet-westerse afkomst. Allochtonen hebben een lager koppelpercentage met de Citotoets-bestanden dan autochtonen. Ook zijn VSV-ers vaker eerste generatie allochtonen. Ruim tien procent van alle VSV-ers uit het onderzoek is korter dan 5 jaar in Nederland, en zoals eerder genoemd is een verblijfsduur korter dan 4 jaar een reden om de Citotoets niet af te nemen bij een leerling. Slechts een derde van alle leerlingen die korter dan 5 jaar in Nederland is, heeft een Citotoets-score.

VSV-ers zijn vaker ouder dan niet VSV-ers en oudere leerlingen hebben minder vaak een Citotoets-score uit 2003–2005. Ook schoolsoort heeft een duidelijke samenhang met het koppelrendement. Leerlingen die leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) volgen koppelen minder goed met de Citotoets-bestanden. VSV-ers volgen vaker lwoo dan niet-VSV-ers. Ook vertraging in de schoolloopbaan hangt samen met een lager koppelrendement en VSV-ers hebben vaker vertraging opgelopen dan niet-VSV-ers.

Staat 4
VSV-ers 2006 naar achtergrondkenmerken en de koppelpercentages van deze achtergrondkenmerken met Citotoets-gegevens uit 2003–2005

	VSV-ers		Niet-VSV-ers		Koppelt
	aantallen	%	aantallen	%	
Geslacht					
Jongens	3 530	60	295 750	51	68
Meisjes	2 400	41	288 680	49	71
Herkomstgroepering/generatie					
Autochtoon	3 580	60	462 510	79	71
Allochtoon	2 350	40	121 920	21	65
w.v.					
Westerse allochtoon	600	10	36 050	6	66
Niet-westerse allochtoon	1 750	30	85 690	15	65
w.v.					
Eerste generatie	970	16	28 140	5	51
Tweede generatie	1 380	23	93 780	16	70
Verblijfsduur					
Minder dan 5 jaar	630	11	11 910	2	33
5–10 jaar	340	6	16 960	3	64
10 jaar en langer	260	4	12 840	2	65
Niet van toepassing en onbekend	4 700	79	542 720	93	71
Leeftijd					
12 jaar of jonger	20	0	6 290	1	75
13–14 jaar	2 100	36	329 170	56	74
15–16 jaar	3 070	52	242 210	41	66
17–18 jaar	690	12	6 630	1	12
19 jaar of ouder	40	1	130	0	–
Woongemeentegrootte					
De vier grote steden	1 110	19	60 510	10	71
Overige steden >> 100.000 inwoners	1 260	21	100 770	17	67
Gemeente < 100.000 inwoners	3 550	60	423 150	72	70
Leerjaar en leersoort					
Leerjaar 1+2 lwoo	1 410	24	52 520	9	46
Leerjaar 1+2 vmbo	1 120	19	92 500	16	71
Leerjaar 1+2 algemeen	1 090	18	240 060	41	76
Leerjaar 3 lwoo	600	10	22 940	4	43
Leerjaar 3 vmbo	1 300	22	90 560	16	66
Leerjaar 3 havo/vwo	400	7	85 850	15	71
Vertraging					
Geen vertraging	2 280	39	427 440	73	75
1 jaar vertraging	2 490	42	143 410	25	57
2 jaar vertraging of meer	1 150	19	13 580	2	29

Zoals te verwachten worden leerlingen uit leerjaar 3 voornamelijk teruggevonden met Citotoets-gegevens uit 2003. Leerlingen uit leerjaar 1 en 2 hebben voornamelijk Cito-scores uit 2004 en 2005 (staat 5).

De verdeling van leerlingen over de combinaties van leerjaren en Citotoets-afnamejaren is niet gelijk voor VSV-ers en niet-VSV-ers. VSV-ers blijven vaker zitten en komen daarom onevenredig vaak voor met de combinatie leerjaar 1–2 en Citotoets-afnamejaar

2003, terwijl deze combinatie bij niet-VSV-ers bijna niet voorkomt. Omdat de verdeling van VSV-ers niet gelijk is aan die van niet-VSV-ers is het niet mogelijk om in de tabellen de resultaten van de Citotoets van verschillende afnamejaren bij elkaar te nemen. De moeilijkheidsgraad van onderdelen van de Citotoets kan namelijk per jaar verschillen. Daarom worden in de tabellenset de uitkomsten steeds uitgesplitst naar de drie Cito-toets-afnamejaren³⁾.

Staat 5
Verdeling leerjaren naar afnamejaar Citotoets en VSV-ers

	VSV-ers			Niet-VSV-ers		
	leerjaar 1+2	vmbo leerjaar 3	havo/vwo leerjaar 3	leerjaar 1+2	vmbo leerjaar 3	havo/vwo leerjaar 3
	%					
Citotoets 2003	16	99	100	2	100	100
Citotoets 2004	52	1	0	49	0	0
Citotoets 2005	32	0	0	49	0	0

³⁾ Hierbij is in de tabellen de meest logische combinatie van leerjaar en Citotoets-afnamejaar vetgedrukt.

Bijlage 1: Methodebeschrijving voortijdig schoolverlaters

De gegevens zijn gebaseerd op de directe door- en uitstroom tussen twee opeenvolgende schooljaren (2005/'06 en 2006/'07) binnen het door de overheid bekostigde voortgezet onderwijs. Leerlingen uit het basisjaar die het volgende schooljaar geen onderwijs meer volgen én niet in het bezit zijn van een startkwalificatie worden als voortijdig schoolverlaters gekwalificeerd.

De gegevens van het basisjaar zijn gebaseerd op de aantallen leerlingen in het onderwijsnummerbestand Voortgezet Onderwijs van de Informatie Beheer Groep (IB-Groep): BRON-VO, exclusief de leerlingen in het praktijkonderwijs. Van alle leerlingen die op 1 oktober 2005 staan ingeschreven wordt nagegaan of zij in het volgende schooljaar nog onderwijs volgen (dat wil zeggen: op 1 oktober 2006 staan ingeschreven) en/of een startkwalificatie hebben behaald.

De volgende bestanden worden gebruikt om na te gaan of een leerling op 1 oktober 2006 nog (door de overheid bekostigd) onderwijs volgt:

- Het bestand ééncijfer voortgezet onderwijs.
- Het BRON-MBO (inclusief de leerlingen die slechts ingeschreven staan voor het doen van een examen).
- Het BRON-VE (alleen wat betreft het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs).
- Het bestand ééncijfer hoger onderwijs.
- Het Les- en Cursusgeldenregister (lesgeldplichtigen van 18 jaar en ouder).

Van de groep die overblijft (de schoolverlaters) wordt nagegaan of zij in het bezit zijn van een startkwalificatie, dat wil zeggen een diploma havo, vwo, of niveau-2 of hoger van het mbo. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het Examen Resultaten Register (ERR), de examenresultaten binnen het voortgezet onderwijs (BRON-VO), binnen het mbo (BRON-MBO) en binnen het vavo (BRON-VE), voor wat betreft diploma's die behaald zijn vóór 1 oktober 2006. Ook wordt gebruik gemaakt van de vooropleidingsgegevens zoals geregistreerd in het bestand ééncijfer hoger onderwijs. Leerlingen kunnen zowel in het schooljaar 2005/'06 als in voorafgaande jaren een startkwalificatie hebben behaald. Gegevens uit het ERR zijn beschikbaar vanaf 2000/'01. De mbo-examenresultaten worden in principe per kalenderjaar opgenomen in BRON-MBO, dat bestaat sinds het schooljaar 2004/'05; de vavo-examenresultaten worden meegeleverd met BRON-VE, vanaf schooljaar 2005/'06. Het bestand ééncijfer hoger onderwijs is beschikbaar vanaf studiejaar 1986/'87 en bevat de hoogst behaalde opleiding van alle daarin geregistreerde studenten.

Vanwege de koppeling met achtergrondkenmerken uit andere registraties worden alleen de leerlingen weergegeven die op beide peilmomenten tot de GBA-bevolking behoren (dat wil zeggen eind september 2005 en eind september 2006). De achtergrondkenmerken (woongemeente, herkomstgroepering/generatie en geslacht) zijn afkomstig uit het Sociaal Statistisch Bestand.

Beperkingen

Het voortgezet onderwijs dat in de tabellen wordt behandeld, betreft in het basisjaar uitsluitend door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (LNV) gesubsidieerd voltijdonderwijs. Het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo) en het voortgezet onderwijs aan speciale scholen worden in het basisjaar buiten beschouwing gelaten. Het praktijkonderwijs wordt niet in de cijfers van het basisjaar opgenomen, omdat maar een deel hiervan in het onderwijsnummerbestand (BRON-VO) is opgenomen. Voor de bepaling of een leerling op 1 oktober van het daaropvolgende schooljaar nog (door de overheid bekostigd) onderwijs volgt, worden de gegevens van het praktijkonderwijs en vavo wel meegenomen. De vulling van de examengegevens in het voortgezet onderwijs

(ERR) wordt voor de gebruikte schooljaren geschat op 95-97 procent. De vulling van de examengegevens mbo wordt voor 2004 geschat op 76 procent en voor 2005 op 96 procent.

Een aantal zaken zorgt ervoor dat het aantal voortijdig schoolverlaters vanuit het voortgezet onderwijs kan worden overschat:

- Doordat de verschillende bestanden niet altijd even volledig zijn en door *administratieve onvolkomenheden*, kan het aantal leerlingen dat wordt teruggevonden in de onderwijsbestanden in het jaar volgend op het basisjaar worden onderschat.
- Een aantal leerlingen wordt ten onrechte als voortijdig schoolverlater aangemerkt, omdat zij het onderwijs nog niet hebben verlaten, maar in het *praktijkonderwijs* zijn gestroomd. Deze onderwijssoort wordt nog niet volledig waargenomen in de onderwijsnummerbestanden.
- Er zijn geen registraties beschikbaar van het *particuliere onderwijs*. Ook hierdoor kan het voorkomen dat iemand als voortijdig schoolverlater wordt beschouwd, terwijl hij of zij in werkelijkheid toch nog een opleiding volgt.
- Ten slotte komt het voor dat jongeren zonder startkwalificatie van school gaan, maar op *een later tijdstip toch weer onderwijs gaan volgen en/of een opleiding afronden*. Zij worden hier als voortijdig schoolverlater beschouwd.

Om inzicht te geven in de achtergrondkenmerken van de groep voortijdig schoolverlaters in vergelijking tot de groep niet-voortijdig schoolverlaters, worden alleen de leerlingen weergegeven die op beide peilmomenten tot de GBA-bevolking behoren (dat wil zeggen eind september van het basisjaar en eind september van het daar op volgende jaar). Dit is nodig vanwege de koppeling met achtergrondkenmerken uit andere registraties en om de vergelijking tussen de beide groepen zuiver te houden. Het totaal aantal leerlingen wijkt hiermee enigszins af van het totaal aantal in andere CBS-publicaties over leerlingen in het voortgezet onderwijs en geeft ook niet het totaal aantal voortijdig schoolverlaters in Nederland weer.

Bronnen

- Gemeentelijke Basis Administratie (GBA)
- Onderwijsnummerbestand Voortgezet Onderwijs (BRON-VO), Informatie Beheer groep (IB-Groep); bestand ééncijfer voortgezet onderwijs, Centrale financiën instellingen(Cfi)/Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).
- Onderwijsnummerbestand beroepsonderwijs (BRON-MBO), IB-Groep
- Onderwijsnummerbestand volwasseneneducatie (BRON-VE), IB-Groep.
- Bestand ééncijfer hoger onderwijs, Centrale financiën instellingen(Cfi)/Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).
- Les- en cursusgelden register (LCS), IB-Groep.
- Examen Resultaten Register (ERR), IB-Groep.
- Sociaal Statistisch Bestand (SSB), CBS.